

Blik op het Zuiderpark richting Morgenstond (bron Facebook Zuiderpark)

HET ZUIDERPARK

Alle excursies zijn tot nader order uitgesteld. Gepland was onder andere een excursie naar het Zuiderpark. Het daarbij behorende achtergrondverhaal willen wij u niet onthouden.

Rond 1845 telt Den Haag ongeveer 70.000 inwoners, 100.000 in 1870 en 200.000 in 1900. Het is dan in 1907 ook geen overbodige luxe voor het toenmalige stadsbestuur om een uitbreidingsplan te laten maken. Architect H.P. Berlage krijgt de opdracht.

Zuiderpark ingang Veluweplein (bron Facebook Zuiderpark)

Voor 'de bewoners der uitgestrekte volksbuurten'

In 1908, een jaar later al, presenteert Berlage zijn 'Plan tot Uitbreiding van 's-Gravenhage'. Onderdeel van dat plan is een park dat wij nu kennen als het Zuiderpark. Berlage: "Dat park moet aan de bewoners der uitgestrekte volksbuurten in dat gedeelte van de stad ten goede komen, omdat juist deze door den grooten afstand van bosch en duin, slechts hoogst zelden in de gelegenheid zijn daarheen te gaan. Dit park moet dus ook in oppervlakte, voor dat gedeelte der stad worden, wat het bosch is voor het tegenovergestelde gedeelte."

Volkspark en Volkshuis

Berlage projecteert zijn 'Groot Park' midden in de polders aan de zuidrand van de nog te bouwen wijk Rustenburg/Oostbroek, grenzend aan de gemeentegrond van Loosduinen. Hij laat in zijn uitbreidingsplan aan de noordgrens van zijn park een aantal straten samenkomen op het Volksplein – het huidige Veluweplein. Daar verrijst in zijn plan een Volkshuis, een gebouw voor sociale, economische, culturele en politieke activiteiten. Het is bij een plan gebleven. Hoe je je een dergelijk gebouw kunt voorstellen is nog mooi te zien aan de

Orpheus in de Dessa van Lidy Buma van Mourik Broekman (foto Roel Wijnants)

Vrijdagmarkt in Gent waar het gebouw van Ons Huis - Bond Moyson nog steeds getuigt van zo'n 'paleis voor arbeiders'.

Sport, ontspanning en educatie

De stad kennende weet de socialist Berlage dat arbeiders zich niet verpozen in het Haagse Bos, laat staan dat ze ontspanning zoeken onder het groen van het Lange Voorhout. En dan heeft hij niet enkel de fysieke afstand in gedachten. De enorme bevolkingstoename is toe te schrijven aan de komst

Sportcampus Zuiderpark (bron Haagse Hogeschool)

van arbeiders en dat rechtvaardigt een groot park voor juist deze bevolkingsgroep, een park waar sport, ontspanning en educatie een belangrijke plaats innemen.

Pas dertien jaar later

De waardering voor Berlage is groot, maar dat wil niet zeggen dat meteen begonnen wordt met de aanleg. Niet alleen is de onteigening van de gronden een jarenlang slepend proces, ook tegengestelde visies op de inrichting van zo'n park, geldgebrek en politiek gesteggel zorgen ervoor dat pas in 1921 begonnen wordt met de aanleg van de sportvelden. Inmiddels zijn omvang, vorm en inrichting van het park sterk gewijzigd. Het is met name aan de vasthoudendheid van toenmalig wethouder J. Jurriaan Kok, aan diens opvolger Mr. P. Droogleever Fortuyn en aan de directeurs van de Gemeenteplantsoenen P.H. Westbroek en zijn opvolger S.G.A. Doorenbos te danken dat het park uiteindelijk is gerealiseerd.

Werklozenproject

Omdat het toekomstige park midden in een poldergebied ligt, beginnen de werkzaamheden in 1923 met het graven van

een aantal vijvers (sommige tot een diepte van 6½ meter) om enerzijds het oppervlak van het park te verhogen en te egaliseren en anderzijds om wat reliëf aan te kunnen brengen. Achtereenvolgens verschijnen de verschillende paden, wegen, tuinen en faciliteiten. In het begin van de jaren dertig wordt de aanleg van het park voor werkloze steuntrekkers een 'werkverschaffingsproject' en verloopt de voortgang een stuk sneller.

Groen

In 1929 begint S.G.A. Doorenbos met de aanplant van zijn 'landengebied'. De 700 verschillende bomen en heesters zijn afkomstig uit de Himalaya, Japan, China, Noord-Amerika, Noord- en Zuid-Europa en Voor-Azië. Ruim 60 jaar later, in 1996, start een noodzakelijke renovatie en revitalisering van het park onder leiding van landschapsarchitect Ans Bleeker. In 2011 krijgt het park de status Beschermd Stadsgezicht. In 2016 gaat het landengebied verder onder de naam 'Landengebied Zuiderpark-Doorenbos arboretum'.

Bloemen en beelden

Het park wordt officieel geopend in 1936. Het voorstel om er een hoofdgebouw neer te zetten en daarin een grote voorjaars tentoonstelling te organiseren, haalt het om financiële redenen niet. Maar in 1941, het eerste oorlogsjaar, wordt op 16 april alsnog een grote tentoonstelling geopend, onder de titel 'Bloemen en Beelden' met onder andere 500.000 tulpen en 160.000 anemonen en ranonkels. Daarnaast zorgen 26

Haagse beeldhouwers voor meer dan 50 beelden. Deze Haagse 'Keukenhof' trekt ruim 200.000 bezoekers. Voor het park is het een geweldige promotie.

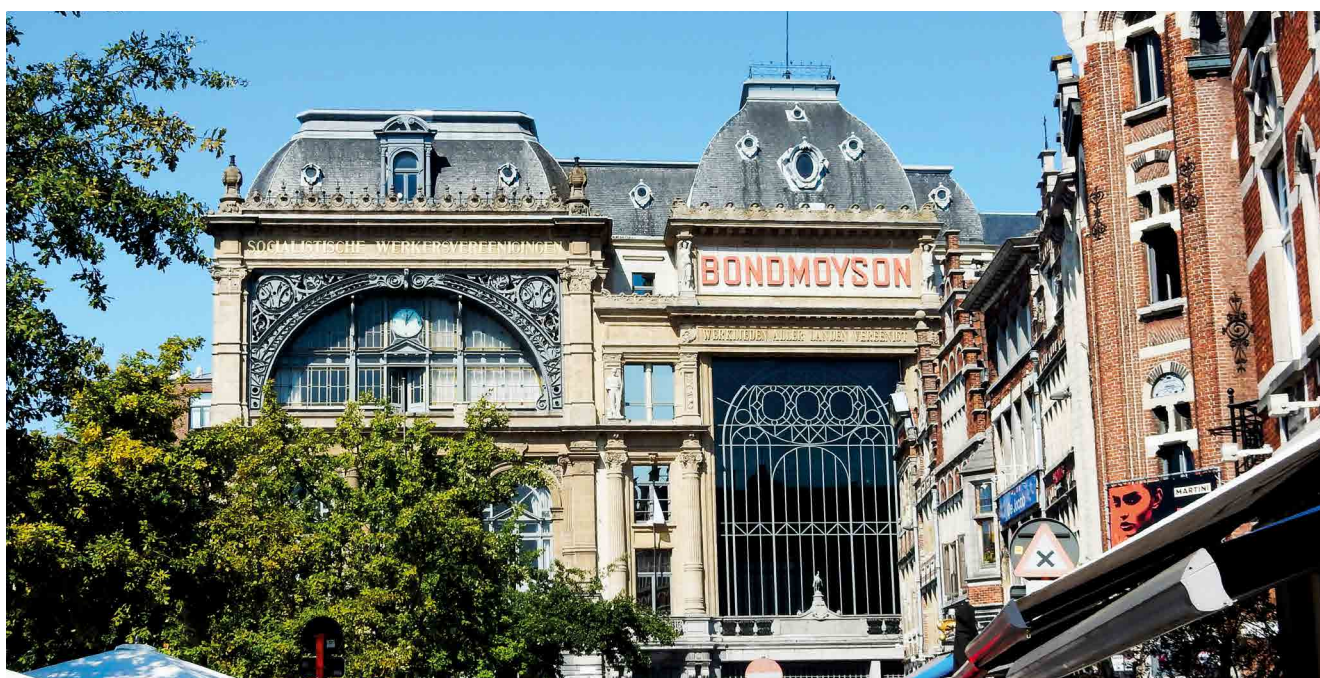
Multifunctioneel

Ondanks de vele wijzigingen in de opzet en de inrichting uit die beginjaren is het doel altijd ongewijzigd gebleven: sport, ontspanning en educatie. Een manege, stadsboerderij, skatebaan, openluchttheater, zwembad, landschapstuin, eendenkooi, speelweiden, barbecueplekken, atletiekbaan, speelplaatsen, rozen- en kruidentuin, stoomtram: het is slechts een selectie. In 2015 start een nieuwe periode van het Openluchttheater Zuiderpark. In 2017 realiseert architectenbureau Faulkner Browns Sportcampus Zuiderpark met adembenemend mooie kleurrijke roestvrijstalen gevelplaten. In 2018 installeert STROOM er een beeldendepot.

'Den grooten afstand'

Het Zuiderpark in Den Haag Zuidwest is inmiddels een park voor de hele stad. Parkpop, Milan Summer Festival, onderwijsdemonstratie: met enige regelmaat is het zelfs een park voor het hele land. Jammer genoeg blijkt het park op een zonnige zomermiddag voor bewoners van het Benoordenhout, Statenkwartier, Marlot en noem al die wijken 'op het zand' maar op, nog steeds een onbekende. En dat heeft niet enkel te maken te maken met de fysieke 'grooten afstand' ...

Piet Vernimmen

Het gebouw van Ons Huis - Bond Moyson, aan de Vrijdagmarkt in Gent (foto Casper de Weerd)